

Cooperarea Moldova – NATO

Analiza istoricului relațiilor bilaterale.
Perspective pentru viitor.

Autor: Artur Leșcu
Lector universitar, doctor în istorie

SUMAR EXECUTIV

În 2025 Moldova are intenția să semneze cu NATO Programul Adaptat Individual (ITPP), care va spori capacitățile de apărare ale țării fără a afecta neutralitatea sa. Câteva țări cu o lungă colaborare cu NATO, precum Japonia, Coreea de Sud și Elveția, au adoptat deja ITPP, fără intenția de a deveni membri ai Alianței. Documentul va succeda Plan Individual de acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO, semnat inițial în 2006 și extins de atunci.

Pe parcursul anilor NATO a oferit suport constant Republicii Moldova, inclusiv printr-un pachet de 20 de domenii de cooperare, actualizat în 2023, care acoperă securitatea energetică și apărarea cibernetică. În 2024, NATO a livrat echipamente medicale militare în valoare de 700.000 de euro pentru armata moldovenească.

Ca orice eveniment legat de NATO, semnarea Programului Adaptat Individual între Republica Moldova și Alianță va fi ținta unor atacuri dezinformatoare intense. Acestea vor veni atât din partea inamicilor declarați ai Moldovei, în special Rusia, cât și din partea actorilor vulnerabili la propaganda rusă, care încă percep NATO prin prisma Războiului Rece.

1 | ISTORIA RELAȚIILOR MOLDOVA - NATO

Republica Moldova și NATO au o lungă și prodigioasă istorie a relațiilor bilaterale. Tendința de bază este una de o aprofundare continuă a acestor relații. În cei 33 de ani de independență, în pofida unor sincope provocate de forțele politice pro-ruse din Moldova, direcția generală a fost spre o colaborare tot mai strânsă.

Relațiile oficializate dintre NATO și Republica Moldova au fost stabilite aproape imediat după obținerea independenței. În anul 1992 Moldova aderă la Consiliul de Cooperare Nord-Atlantic (NACC). Această structură a fost creată la sfârșitul anului 1991, după prăbușirea colosului sovietic și încheierea Războiului Rece pentru a forma o platformă de comunicare pe subiecte de securitate între NATO și adversarii de altă dată, adică statele membre a tratatului de la Varșovia și statele tinere apărute după destrămarea Uniunii Sovietice. Consiliul de Cooperare simboliza prietenia post-Război Rece, o perioadă de optimism și speranță pentru pace. Totuși, Republica Moldova și alte regiuni din fosta URSS au simțit și reversul medaliei.

Prăbușirea colosului totalitar a intensificat brusc conflictele politice și etnice din fosta Uniune. Aceste tensiuni își au rădăcina în politica iresponsabilă a regimului comunist, care muta granițe și deporta populații după bunul plac. După căderea URSS, nemulțumirile au erupt în războaie sângeroase. Tânăra Republica Moldova nu a scăpat, gestionând tensiuni în Găgăuzia și războiul sângeros din Transnistria. Ambele crize fiind puternic stimulate de conducerea Rusiei.

Întorcându-ne la relațiile bilaterale dintre Republica Moldova și NATO trebuie spus că existența Consiliului de Cooperare Nord-Atlantică a creat condițiile pentru crearea în 1994 a programului Parteneriat pentru pace (PfP) la care Moldova a aderat aproape instant. Program care a devenit fundația relației dintre NATO și Republica Moldova și din care face parte până în ziua de azi. Menirea programului este de a crea un parteneriat real, nu doar un simplu dialog. Scopul său a fost să extindă cooperarea politică și militară în Europa, să crească stabilitatea, să reducă amenințările la adresa păcii și să construiască relații solide între parteneri.

Către anul 1997 s-a simțit necesitatea implicării și partenerilor vest-europeni în construcția unei forme de dialog între NATO și fostele membre ale tratatului de la Varșovia și componente ale defunctei URSS. Astfel Consiliul de Cooperare Nord-Atlantic este substituit cu Consiliul de Parteneriat Euro-Atlantic (EAPC) care reunește toate țările aliate și parteneri din zona Euro-Atlantică și nu doar fostele țări comuniste cum era cazul în vechiul Consiliu.

2 | PLANUL INDIVIDUAL DE ACȚIUNI (IPAP)

Din acel moment cooperarea dintre Republica Moldova și NATO a crescut progresiv. Un moment crucial în acest sens a avut loc în 2006, în timpul guvernării Voronin, când Republica Moldova a aprobat primul Plan Individual de acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova - NATO (IPAP). Planurile Individuale de Acțiuni, semnate pe doi ani și actualizate în funcție de noile realități, oferă țărilor parteneri NATO consiliere personalizată pentru reformele din apărare, securitate și, unde e cazul, reforme politice și instituționale mai ample.

Planul Individual de acțiuni Republica Moldova - NATO a fost actualizat în 2010, 2014, 2017 și 2022. Cel mai probabil Planul actualizat în 2022 va fi și ultimul, căci din 2025 Republica Moldova are intenția să treacă la o formă superioară de parteneriat - Program Adaptat Individual al Parteneriatului (ITPP).

Înlocuirea Planurilor individuale cu Programe de parteneriat adaptate reprezintă un nou cadru global pentru cooperarea bilaterală între NATO și țările partenere individuale. Prin trecerea la ITPP NATO reformează parteneriatele sale introducând în anul 2021 conceptul "Un partener, un plan" ceea ce prevede ca toate programele și instrumentele de cooperare să fie încorporate într-un singur cadru. Până acum NATO a elaborat o gamă largă de instrumente și structuri pentru a-și organiza relațiile cu partenerii.

Cu implementarea ITPP NATO integrează gama largă de programe de parteneriat pe care NATO le întreprinde cu fiecare țară parteneră într-un singur document ca componente ale unui „pachet” unic armonizat. Acest lucru asigură unitatea de efort și coerența programelor. În cele din urmă e un instrument mai comod care se adaptează ca și înainte obiectivelor specifice ale fiecărui partener prin luarea în considerare a obiectivelor strategice de cooperare, metodelor și activităților de sprijin (mijloacelor) specifice.

3 | EXEMPLE DE COLABORARE CU NON-MEMBRI

Câteva țări cu o lungă colaborare cu NATO, precum Japonia, Coreea de Sud și Elveția, au adoptat deja ITPP, fără intenția de a deveni membri. Pentru puterile asiatice, acest lucru e imposibil din cauza poziționării geografice. Totuși, colaborarea rămâne strânsă. Coreea de Sud va furniza echipamente militare unor membri NATO, precum Polonia și România, inclusiv tancuri K1 și obuziere K9. În cazul Elveției, planul lor se concentrează pe dialog politic, cooperare în tehnologie, inovare, reziliență, apărare cibernetică și neproliferare.

În cele din urmă va depinde doar de Republica Moldova ce anume va conține acel viitor Program adaptat. Spre deosebire de Planurile Individuale de acțiuni, ITPP-urile se întind pe un ciclu de 4 ani și nu 2. La sfârșitul celor 4 ani aliații înaintează recomandări pentru noi obiective lansând un nou ciclu de 4 ani.

4 | PRINCIPALELE PROGRAME DE COOPERARE ȘI SUPT

În toți acești ani Republica Moldova a dovedit de nenumărate ori că este un partener de încredere pentru Alianța Nord-Atlantică. Militarii moldoveni au participat în multiple operațiuni de pacificare sub egida NATO - în Bosnia și Herțegovina (2002 - 2004), Irak (2003 - 2008) și Kosovo din 2014 până în prezent.

Cooperarea cu Alianța Nord-Atlantică nu s-a limitat doar la participarea în teren a militarilor moldoveni în diverse operațiuni de pacificare sub egida NATO. Cooperarea cu NATO are domenii vaste, începând cu suport în eliminarea a 1269 de tone de pesticide interzise și substanțe chimice periculoase în perioada 2007 - 2018 până la sprijin și oferirea consultanței în efectuarea reformei sectorului militar în general.

Această cooperare are loc în baza mai multor programe specifice:

- Procesul de Planificare și Analiză Pfp (PARP) și Inițiativa de Consolidare a Capacităților de Apărare și din Domeniile de Securitate Conexe (DCB) prin care NATO oferă sprijinul specific în vederea modernizării apărării Republicii Moldova, inclusiv capacității sale de formare și logistică, gestionarea resurselor umane, apărarea cibernetică și comunicații strategice;
- Programul de Îmbunătățire a Educației în domeniul Apărării (DEEP) prin care NATO oferă consultanță cu privire la modul de consolidare, dezvoltare și reformă a instituțiilor educaționale pentru a ajuta Moldova în implementarea unui sistem de educație militară profesională, cu diplome universitare și cursuri specializate oferite de Academia Militară a Moldovei, Centrul de Formare Continuă și Școala de Subofițeri;
- Programul de Consolidare a Integrității (CI) prin care NATO oferă Moldovei consultanță la nivel strategic privind consolidarea bunei guvernante și reducerea riscului de corupție în domeniul de apărare și sectorul de securitate. Moldova beneficiază de un pachet personalizat de activități de consolidare a capacităților CI și de formare și educație pentru personalul civil și militar, inclusiv în cadrul pregătirii în vederea participării Moldovei la operațiunile și misiunile conduse de Organizația Națiunilor Unite (UN), Uniunea Europeană (EU) și NATO;
- Conceptul Capacităților Operaționale (OCC) și Inițiativei de Interoperabilitate a Parteneriatului cu ajutorul cărora NATO ajută unitățile desemnate din Moldova să ajungă la o interoperabilitate deplină și să îndeplinească standardele NATO, astfel încât acestea să fie disponibile pentru operațiunile de gestionare a crizelor și de menținere a păcii;
- Programului Știință pentru Pace și Securitate s-a concentrat pe activități legate de lupta contra terorismului; apărarea cibernetică; apărarea împotriva agenților chimici, biologici, radiologici și nucleari (CBRN); tehnologii avansate; și aspecte umane și sociale ale securității. Cu sprijinul programului SPS NATO, a fost pus la dispoziția Ministerului Sănătății din Republica Moldova un laborator biologic mobil, pentru Ministerul Apărării din Moldova s-a instalat o Capacitate de Reacție la Incidentele Cibernetică (CIRC), s-a creat un laborator de apărare cibernetică de ultimă generație la Universitatea Tehnică din Moldova;
- Centrul Euro-Atlantic de Coordonare a Reacțiilor față de Dezastre prin care NATO a furnizat Moldovei un ansamblu de echipamente și materiale medicale pentru a combate pandemia de COVID-19.

Având în vedere colaborarea apropiată dintre Republica Moldova și NATO, în 2017 s-a decis inaugurarea unei misiuni diplomatice permanente care reprezintă NATO pe teritoriul RM - Oficiul de legătură NATO în Republica Moldova.

5 | ATACURI DE DEZINFORMARE ANTICIPATE ÎN CONTEXTUL SEMNĂRII PROGRAMULUI ADAPTAT INDIVIDUAL (ITPP)

Ca orice eveniment legat de NATO, semnarea Programului Adaptat Individual între Republica Moldova și Alianță va fi ținta unor atacuri dezinformatoare intense. Acestea vor veni atât din

partea inamicilor declarați ai Moldovei, în special Rusia, desemnată amenințare în noua Strategie de Securitate Națională, cât și din partea "idioților utili" vulnerabili la propaganda rusă, care încă percep NATO prin prisma Războiului Rece. Se va insista pe pierderea neutralității, o idee ușor demontată prin exemple de state neutre ce colaborează cu NATO. Din păcate, propaganda exploatează emoțiile, nu rațiunea, făcând argumentele logice mai puțin eficiente.

6 | RECOMANDĂRI CONCENTRATE PE PREVENIREA DEZINFORMĂRII ÎN CONTEXTUL PROGRAMULUI ADAPTAT INDIVIDUAL (ITPP)

1. **Prebunking strategic:** Înainte de lansarea Programului Adaptat Individual, trebuie lansată o campanie de **prebunking** pentru a educa presa și publicul despre dezinformarea privind colaborarea cu NATO. WatchDog.md poate crea conținut care să explice clar că acest parteneriat nu afectează neutralitatea Moldovei, folosind exemple relevante din alte țări neutre.
2. **Monitorizare avansată și răspuns prompt:** Implementarea ITPP va atrage atacuri de dezinformare, de aceea este necesară consolidarea monitorizării narativelor false în timp real. Un protocol de alertă rapidă cu participarea Ministerului Apărării, Oficiului de Legătură NATO, Watchdog.md și a altor actori implicați poate fi esențial pentru a răspunde eficient la campaniile de dezinformare.
3. **Cooperare cu presa națională:** Extinderea colaborării cu presa locală va facilita o mai bună coordonare în combaterea dezinformării. Crearea unui mecanism de formulare și transmitere a reacțiilor rapide împotriva narațiunilor false care vor însoți implementarea ITPP va crește semnificativ încrederea populației în rolul benefic al NATO în cadrul reformării sistemului securității naționale.

Materialul a fost elaborat de Comunitatea WatchDog.MD în cadrul proiectului "*Consolidarea expertizei în sectorul de securitate și a rezistenței la dezinformare*", implementat cu suportul Ambasadei Republicii Lituaniei în Republica Moldova. Conținutul materialului este responsabilitatea Comunității WatchDog.MD și nu reprezintă neapărat poziția donatorului.

Embassy of the Republic
of Lithuania to the
Republic of Moldova

